

سوال نمبر 3

بابا فرید بارے کچھ نقلیات:

بابا فرید بنیالی دے سب توں
 پالوں صدیقی شاعر نہیں ہے؟ ایناں نے چھتتہ صوفیاں
 سلسلہ دے ذریعے بنجیاں دے لوکاں توں دین دا
 نفع حاصل دیتا۔ ایناں دی شاعری دا صوفیہ سبب
 توں رہی تاں عشق سلگوانا اے۔ ایناں دی
 شاعری روحانی بنیالی دے شقاقت دا اک
 ودیا رنگ اے۔ عیشیاب دی دھرتی توں
 پور ودیا بنیالی اے۔ بابا فرید دی شاعری
 بنجیاں دے پیلن تے پھراہ ان لوں اخلاقیات
 دا درس دیندی اے۔ تے میریوں گل کردے آہ
 بابا فرید دی بنیالی شاعری دی اخلاقیات
 دے دیکھو ذرا۔

بابا فرید گنج شکر دی شاعر تے اخلاقیات:

بابا فرید گنج شکر اخلاقیات بارے
 بنجیاں دے لوکاں توں دینے تے اخلاقیات
 سنگھ کم کارا داناں اے۔ ایس دا مطلب
 آئے بندے دارت نال کدینا دارتتہ اے
 اس دے رسوں تے نال کس طرح صحت کدو اے۔

آخرتوں میں دعاوی اس کہ ہیں۔ لوگ ان مال طہ میں
 ورتن و حج گزارا اور اس سے بطور بستی کچھ
 سے بطور دیکھو یا مانی جس کی شاعری اور وہ
 اخلاقیات کے ہیں۔

بندے نون اخلاقیات دادرس:

• مانی میں ہیں وہ ہے

یہی ہے کہ لوگ ان نون اخلاقیات دادرس دینے ہیں
 سے فرمائے ہیں۔

۱۔ اللہ فریاد میں تیا چارم دے مسیت
 نون سو نہ ارب جاگہرا تیرے ڈھڈھیا مال پریت

رب دے مال محبت دادرس:

مانا ہی لوگ ان نون اخلاقیات

دے دریں تون پہلا رب دے مال محبت دادرس
 دینے ہیں۔ سے اور اکھنٹن کہ ہے اخلاقیات
 سلگھنڈا چالک اور آ پہلا رب دے نون سنانا فروری

۱۔ ۲۱

۱۔ اللہ فریاد میں تیا کرہ صنوساز
 غیر نیاہ گزار

لوکانوں غم سے صبر دی تلقین :-

ماما جی لوکانوں دلدھوتے کہ
 ایسی زندگی ورج صرف اورو دکھی نہیں آہ۔
 اس سارا جہاں ہی دکھاں نال پیراہ بھو اے
 اورو اکھت نہیں دکھاہ سے صبر کرک ایسی
 آرسہ نڈش ورج کاسیاں بھو ائی اصل اخلاقیات
 نہیں۔

ہ الخ فریہ اسوتیاے جڑو کوٹھے
 ویکو کھر کھر گلی آگ
 توں سکھ توں دکھی
 اچھے دکھی سادامگ

عشق دے درد یے اخلاقیات دادرن :-

عشق اورو ستن اے جیڑا
 پیر ستن بھلا دینا اے۔ اے صدقے حاون ماما جی
 دے جنہاں عشق دے درد یے سائوں اخلاقیات
 سکھان دی کو شش کتی آہ اروس ورج
 کاسیاں وی سوتے۔ نے خبر پڑھو ماما جی دی
 شامری و جڑو "پیرا عشق وی توں پیرا یار وی توں"

ہ صیڈا عشق وی توں صیڈا یار وی توں
 صیڈا اندر توں صیڈا مایر توں
 صیڈا راج مردم ورج توں

سب کچھ بچے کے اخلاقیات اپنی ماں داد سے:

بابا جی دی شاعری صرف ان
 فلسفہ نہیں ہے تاکہ وہ اخلاقیات دے سکی
 مقام داسعوا کہ بزرگ سب کچھ بچے کے صرف
 اخلاقیات اخلاقیات سارے کہ میں ہے
 عوصو و یوحنا اے - نے ظہر حیکو بابا جی دا
 اکلہ کلام:

ہ چند لٹی ہے یار سبیں
 کبیرے ہوڑ آہ وطن
 بان اجندری لٹی ہے یار سبیں

بابا جی دا جینڈوں تے میرا نیاں تونوں ہا اخلاق

داد سے:

کڈی کھال گل ہے بابا جی نے نہ صرف
 انسان ہے شاعری کبیرے کبیرے اپنے 'مشق دی
 مثال ہے ڈینارے جنکھلے آہ آہیاں ہے
 چند - تارا دی مثالا ہا کبیرے نہیں - بابا جی
 فرماں نہیں -

ہ میڈا شام سلونا جنکھل بیلا
 روٹی، دہلیستان وی تون

دنیاوی حقیقت کے اخلاقیات:

ماما جی، دنیاوی حقیقت

بارے گل کر دے، بونہ سے نہیں ہے دنیا فانی ہے
 اچھے لکھنے سے، نہیں دنیا ہے ادھر یعنی
 دنیا توں سادانے لڑھانا پیر؟ دھرو کوئی ہے
 والیسی مہڑے نہیں آتھ
 ہ اور کچھ مہڑی ٹھری
 ادھروں لکھا گئے نہیں
 ہے؟ دھروں کوئی نہیں آتھ

مکدی گل:

ماما جی دی شامری کے اخلاقیات

ہے گل کر دے بونے کھاکٹر + سلم دانا صاحب کبیرے
 نہیں

"پنجا ب دی دھرتی ڈتے ست عمری توں سب
 توں پیلا اخلاقیات جا رنگ ہے کس
 نے دیتا ہے اور بابا فرید گنگر نہیں"

سوانح مختصر

تعارف:

مختصر نیازی صرف آگ بھنگ داننا ہنسی

ان پورا اک ضلع 21- جوڑا ادہ تے
 پنجاہی دونان رہان ورتا لکھیا ہوا 1- مختصر نیازی
 دہ زندگی ورتا جو اہمیت شاعری تے پنجاہی
 ادب دی سنگھی - قصداں کئی لہجہ ہنسی دیا
 ہنسی سنگھی - مختصر نیازی جو موضوع تے اسلوب
 ک حوالے نال ہمیشہ وکھری شاعری
 کردے بیگ تے ہوں گل گرد آہ مختصر نیازی
 صاحب دہ شاعری ہارے۔

مختصر نیازی جو موضوع تے اسلوب دے حوالے نال وکھری
 شاعری:

کئی جو موضوع تے اسلوب حیرتی
 مختصر نیازی نے اپنی شاعری ورتا آکھے ہنسی۔
 انار دا وقفہ عشق دی حقیقت - وقت
 دی گدہ محبوب دی یاد - ہنسی دی
 تقاضا - ہنسی نیشاں تے اساریاں د اورتاہن
 تے ایسے حوالے نال پورا ہنسی شاعری
 دا دگر کرد ہنسی۔ تے گل گرد آہ ہنسی شاعری

وقت دی قدر دا سبق:

پنجاپ دی تادیخہ ج

مینر پنجاپی، شاہد احمد پیلے ہندے سوں گئے۔

جہاں توں وقت دی قدر دا انار یاد

احدکسی سی۔ جس دے ہم توں پنیاں

نے لوری، نظری کی لکھ دیتی۔

ہ آج دادن وی اجہ ملی نگلیا۔

کوئی وی کم نہ ہوا

پلو پیر پیر ونگوں نقلا سورا

پیرچہ آہن گھلوں

نہ میں سیلا خلقت توں

نہ میں یاد خدا توں کیتا

نہ پیر پیر شمار

آج دادن وی اجہ ملی نگلیا

کوئی وی کم نہ ہوا

کوئی وی کم نہ ہوا

مشق دا کھرا روپ بارے شاعری:

مشق تے ناں ناں

پلو مینر پنجاپی، دا آ شاعری سنن تے پڑھن

تے لکھن دا مڑا ملی پلو تے 2+ مینر پنجاپی

صاحب دی شاعری و ج شعری دا ادب دیکر
 سلااں صیغہ اچھا دیکھ دی شاعری
 و ج وی نظر نہیں آندا۔

کوڑے میں کوڑے
 نگلیاں دیں پوٹ
 میں بڑ جاوا گاں
 واپس میں آوہ گا
 اچے آسمان دانا راہیں جاہاگا
 دور دوروں گا
 کھوں میں آوہ گا۔

شاعری و ج فکر دا احساس۔

صیغہ نیازی دی شاعری و ج
 اک فکر دا احساس وی نظر آندا اے۔ کوئی
 زبردست شاعر کرن آلا صیغہ نیازی توں
 حد تک نہیں ہو سکے۔ پنجابی بیوتے
 یاد آرد۔ صیغہ ادب و اک شاعری
 جو صیغہ نیازی نے کئی ادب پنجابی و ج دیکھا
 جاواں گا۔ لوں صیغہ چکوڈ بھدست شاعری
 صیغہ صاحب دی

بہشت دہر کر دینا وہا
 منہ روی گل گرتی ہوئے
 کوئی وعبرہ نہا نہ ہوئے
 اونوں آواز دینی ہوئے
 اونوں کوئے سدنا ہوئے
 بہشت دہر کر دینا وہا

ملائی گل:

صنیر نیازی دے شاعری سمجھو ابیاں لہی
 وکٹی گل کلام 21 - ہر ایس شاعری ٹوں سمجھوں
 لہی صنیر نیازی درگاہ دل ہی جا نہا بیوں اے -
 جہا ایر پنجاہی کوئے شاہہ شہس اے - گل
 صرف ایہہ اے کہ کٹر کٹر اے رانا کبڑے اے:
 "صنیر نیازی نہ صرف اردہ بلکہ پنجاہی
 وچ وی ایہی مثال آتے شہس ویناں
 د کلام شاعری وچ وکٹی "گل کلام"
 دی حقیقت دکھو اے -"

سوال نمبر 8:

تعارف:

وارث شاہ پنجاب دی دھرتی آئے
 اک ایسا شاعر جیڑا اپنے آپ ہنہ جی اک
 مکمل انسا شعلو بیڑا یا اے۔ اے بیٹاں دی
 نگھی بیوٹی پیر توں پنجاب دا اشعلو بیڑا
 اکھا جانا 21۔ اے گل سرخ خیر خصلت اے
 پیر سوال دا جواب بلے پورا نہیں ہوا۔ گل اے
 آئے اٹک جانے اے کہ کس طرح اے
 بیٹاں دی دا اشعلو بیڑا اے۔ اے جلو ہون ایس
 مارے گل کرد آہ۔

”پیر“ توں پنجاب دا اشعلو بیڑا کھیا جانا اے:

پیر جیڑی وارث شاہ دی، اک مشہور
 لوک کہانی اے۔ ایس دوج پنجاب دے حالات
 دا ذکر اے۔ کہ کس طرح پنجاب دوج دے
 لوکاں نے حملہ کیتا۔ پنجاب دے حکمران کس
 طرح چورت تھکے تے کس طرح پیر کوٹی
 بھدے دی، طرح پنجاب دوج مستحق دا دشمن
 بلکہ عشق دا ویری بیڑا ایو اے۔ اے ایس
 مارے گل توں اگے کمر چلے آہ۔

پنجاب دے کلان دے حالات:

اوس ویلے دی کیاٹی پیرا جوں
 بنا ای طرحاں باسزاں - ایس طرح
 نگراں کہ آج کل پنجاب دے حالات پھر
 دا اے - اوس ویلے پنجاب دے چوڑے
 ٹھکان لوکان دارا جی سنگھ - صدر - عزیز
 پنے نوں بڑا نہیں سمجھتے تھے - انہاں
 دک کوکیشن پورنی سنگھ سارے سال نوں آپ
 گوا جائے۔

مذیب دے ناں لے لوکان ناں تھکا:

دا جادوں گھرتوں بندیا
 لے پھر تے پیر دا دل جیتن تھکا تھکاں تھکاں
 دا اے - ایس ویلے اور اکی صدر سے وج
 جانا اے - جیتن تھکا تھکاں تھکاں تھکاں
 نہیں - ایس طرح اے جی صدر سے وج کے
 جیتن دے ذریعے علم حاصل کر رہے
 تھکاں نہیں۔

چوڑے لوکھیاں دا دا نا:

دا جادوی جیتن سادہ بند (سنگھ)
 گھرتوں ناں پھر ناں تھکا تھکاں تھکاں

حالات بارے لکھو وہی نہیں جانتے اسلئے یہیوں
 فرما جا جیسا پورا بنایا ہے آج چوڑا ہے اس کے ذریعے
 لوٹن کی نالی۔ اس تان میں سکر۔ اس
 گل اس کے حصوں دا کھنڈا چوڑا ہے پتھوں
 لودیا گیا۔ آج گل دے دا چھوڑی
 چوڑاں دے پتھوں لوٹن توں باز نہیں آئے۔

بے بسی دا افغا:

بے بسی دا اندازہ ایسی گلوں ہ
 کہ دا کھنڈا نے ساری حیاتی پیر توں پاں آسے رانی
 ہر آسے توں ہیندہ مسکے آ کٹر ایسی گلیاں
 پیر گل آسے کہ دا کھنڈا آسے ہی ہنڈل سے
 ستا ہر کھنڈا آسے۔

۱ نئی سائیں نہ بھجھ مکیوں
 میں میں جانتاں پیر دینیں
 میں دا کھنڈا سیک سائیں جیوا
 اور دا کھنڈا آسے ایسی دینیں

مکملی گل:

ہدایت شاہ دی "پیر" پنجاب دی
 ثقافت دا اندھلو بیڑا اے۔ ایسے ہنچا جیسا کہ گریہ دی
 ہنچا جیوں ہواں ہر طرح دے ودے کھڑے دا ذکر
 ملدا اے۔ اے نظم اپنے آپ وچ پنجاب دا ایک مکمل
 اندھلو بیڑا اے۔ ایسے انداز فرہت۔ لالچ۔ نفرت
 صحت۔ عشق۔ جدائی دے سارے جزیات
 پائے جانے نیں۔

سوال نمبر ۴

تعارف:

لوگ لیت پنجاہی زبان دی پنجاہی اے۔
 جس دا عقیدہ پنجاہی نوں پنجاہی بولن وایساں ملی
 ہوورد لہجہ بنا نا اے۔ اے لوگ لیت دی مثال
 اے بخلی اے۔ جس طرح کوئی و ستاد اپنے شاگردا
 نوں قافیاں کوئی نظم یاد کردا اے نظم دے
 ہنچا جیوں ہنچا جیوں ہنچا جیوں ہنچا جیوں ہنچا جیوں
 دلاں ہنچا جیوں ہنچا جیوں ہنچا جیوں ہنچا جیوں
 لیت دی بڑی اہمیت ہے لوگ لیت بارے

ڈاکٹر فرزانہ لودھی اکھڑے سیرانہ
" لوگ گیت پنپالی زبان دا آئینہ ہے
جیڑے ہر سچوں واسے لوں اپنے لکھے
لیندا ہے "

لوگ گیت دی امتیاز :

لوگ گیت دی امتیاز بارے پنپالی دی مستند
کتاباں ہر جہدے ذیل لوگ گیتیاں دی امتیاز ساں ملو یا
نہیں -

① - ڈھولے

② - عاید

③ - ٹٹے

④ - لوریاں

⑤ - جگنی

⑥ - لولیاں

ڈھولے و ٹٹے پنپاب دی تاریخ دا احوال :

پنپاب دی تاریخ جگدے جارا ناں
نال کجری ہوئی ہے - ایسے دے وچ لوگاں دی زندگی
اجیڑوں کجھی ہے ڈھولے و ٹٹے پنپاب دی
ثقافت دا ذکر ملدا ہے - جس طرح اک دھولا
بڑا صحتیور ہے ان اہم رنگوں

اوپر صبر اصابی ہے
 کپڑے تا خاکی ہے
 صحت پروردی ہی خاکی ہے
 شعلہ وی اوہ چاہا ہے
 اوپر صبر اصابی ہے
 میں کوئی دانی ہے

لودی دے وچ پنجاب دی تاریخ دے رنگ:

لودی وی، کی تو عورت بنے وہ۔ جیلڑی
 دادی، نانی، ماں ہے میں اپنے بلو کئے پال لوں میں اس
 ہے او لوں روں توں جیپ ٹر ادا میں ہے تھیوں
 مڈھی بنیندہ سلا دے میں۔ لودی وچ
 بنی سدی توں جت واسکس لہوا ہے۔

اللہ، کا کا لودی
 دودھ دی کپڑوری
 دودھ دیاں پیتسا
 کا کا کرے تمنا سنا

ایس لودی وچ کا کا توں اکے اللہ دانان
 سنا جا، یا اب۔ تے نال نال کا کے دی خوراک توں لہج
 دودھ توں کا کا بان تنبہ دیتی جارہی ہے۔

جگنی تے پنجاب دی ثقافت:

پنجاب وچ جگنی روح توں کیا وانداک
 تے شاعر یا فقہار جگنی دے درد یو پنجاب دی
 ثقافت دا اتاد بھئی پہلوں او جاگر کجھ بنی

صیری جگنی دے حقلہ و ڈک
 جگنی اوکی دے صندے کھدے
 جیندوں سبھ عشق دی بگ
 یو پیر صیرا جگنی لیندی آ
 جیری نال سا نہیں دا لیندی آ
 جیری بے کے قلمی لیندی آ

صاحبے وچ پھھی پنجاب دی ثقافت:

صاحبے اوکی شاعری دا نال اے صیرا
 پنجابی زبان دے وچ انسان توں عشق، محبت دی
 جذبات دی ترجمانی کردا اے - ایسی دا
 حقلہ، انسان توں عشق دا اصل سروں
 دسندا اے - صاحبے زیادہ تر پنجابی لہجہ دے
 اوٹ لڑے ادب نال پیش کیا جاوا اے
 ایس دے نال انسان دا ادب شاعری تے
 سائنسدان نال محف و دھ جاویں جیہ طرح
 آہ صاحبے دے

بول مٹی دیا باور
 مٹیر دکھان مادھکا لیا
 میرا سلونا مہالی
 آ جا بلو... بلو
 ماں تی توں متان دیدی
 کیوں مایا وچ موئے نہیں
 تینوں مٹیر کسے نی لانی
 جھوٹی پندری لوئے نہیں
 شاہ سردا درد وازہ ~~پہچان~~ نہیں
 کیوں پکھڑی او چانی نہیں
 کیوں تی بول دا بوجھ کیوں تی تولدا
 یاخے اداں دی کوڑھی تول
 میرا نہیں کھولدا
 اوے بولا صئی دیا
 باور ---

ٹپے دے وچ پنجابی ثقافت دا خاص اناز:

ٹپے اوکس شاعری دا نان اے جس دے
 وچ پنجاب دی ثقافت دا اک نوا رنگ دیکھنوں
 لیکھرا اے ایس دے وچ پنجابی دی تاریخ،
 پنجاب دے رنگ، تریخ، دیان گلان - گھروں
 نو جواناں دے کھیسے درفت دے حقلا بھوکا

تاریخ: / /
بذبح باجے دی گل بات وی شاصل اس - لول
میرا اک چلے دا حد پڑھو:

لول لول بھن پندرا جوائیاں
سرا آئے شعلہ گرج کھنڈا
نیچرے تے موڑنے بن بن گوسیاں
گھبرو جواں موڑنے پان پوسیاں
موتیں رنگ میں لہجے بیسیاں
حسن، جوانی تے صاپے۔

پوسیاں دا ذکر پنجابی ثقافت دا مال:

لولی دا مطلب اس شاعری دی زمانہ وچ
جے بات دا اظہار کرنا۔ اسوں ک اندر شاعری دا
سبب رالینے ہون لوی ایہی گل دا اظہار کر
میں۔ اسوں ک مال مال اس لوہے بنی
ثقافت دا اک ہر دیاں تے سبب ارگے۔

صاحب تیری مزی آہ
چلی آہ کہ مزی آہ

اک ہور جگہ جو عورت الاروچ لولی میں
کئی کئی 4 - ملا صف کرے۔

یا تے اہو رہا میرا
توں نشینہ کی مٹا دیوں
صیوں صیرے یاد دا
صیں بونہ ائسی کار دا
سامنے کھرے
ظلفان تاسو اردا:

اخیرا سٹ:

ھکدی گل اے ظوا کہ پنجاہی زبان
پرٹی مٹے تے سلوئی زبان اے - ایس دے دے
پنجاہ دے رنگ ڈھولے ، صاے ، پٹے ، لوریاں
جگن ، لولیاں دے ڈر پے پنجاہ دی زبان لول
بیوڑ صیڈا کر دیوے۔

سوال نمبر 9

(ج) پنجاب و پنج ناول نگاری:

تعارف:

ناول نگاری دی تاریخ بہت پزانی
پنجاب و پنج ناول نگاری دی تاریخ پنجاہی زبان و

ناول کی شروعات ہونے پر - ایسے ہی پہلی ناول کی کہلیت
 سارے رنگ شامل ہے۔

ادبی ناول نگاری :

ادبی ناول نگاری کا وہج
 پہلی ناول اور دوسرے ناول ناول نگاری کہلی
 ہانڈے ان جیسے اور صرف ادب ناول نگاری کا
 وہج اجاگر کرنا ہے۔

عزاجیہ ناول نگاری :

عزاجیہ ناول نگاری کا وہج
 ایسی ناولوں کو کہتے ہیں جنہیں دنیا اور عزاجیہ
 ناول نگاری کہتے ہیں۔ ایسے ہی وہج
 زندگی کا عزاجیہ پہلوں اجاگر یعنی جان ہے۔

موضوعاتی ناول نگاری :

ایسے ہی وہج موضوعاتی
 بیٹ ناول نگاری کا وہج دنیا یا باہر ہے۔
 ایسے ہی اور صرف کسی موضوع کے اترو رہتی
 یا ناول کے لیے یہ موضوعات ہمیں کرنا
 سے ہوا ہے۔

معلوماتی ناول نگاری:

جد پنیانی وچ گل بوئی
 علم تے معلومات دی تے معلوماتی ناول نگاری
 کہیتی جانی ہے۔ جس دا مقصد پڑھنے والیاں
 لئی معلومات دا اک یوں خزانہ ناول نگاری
 دے ذریعے پیش کرنا ہوتا ہے۔

علمی ناول نگاری:

علمی ناول نگاری دے ذریعے
 پنیانی پڑھنے والیاں لوں علمی ادب سکھانا ہے
 تے ایس دے وچ علم دی جو یوں استعمال کہتی
 کہیا ہوتا ہے۔ تے ناول نگاری دی اک خوبصورت
 شکل سمیت رانی جانی ہے۔

اخیری گل:

اخیری گل آہ کہ جو شعور پنیانی
 زبان یوں خوبصورت ہو جانے لے اس جہوں پنیانی
 زبان وچ مختلف قسم دا ناول نگاری
 شامل کردی جاوے تے اس زبان لوں یوں
 صلہ بنادے تے پنیانی سمجھنے والیاں
 لوں ناول نگاری سونی گلے گدی ہے۔

(د) شلوک

تعارف:

شلوک ددا اصل دو کلام نوں اک کرن نال
جو صوبہ بنانا اے اوہی نوں شلوک لکھا ہوتا اے

پنجاب وچ شلوک:

پنجاب وچ شلوک فریدی

اوہ کلام ۴ ہزا ۱ بنا یا فریدے پنجاہی دا عکس
دینا دے مساعیہ پتھن کرن لئی لکھاں اے۔ ایسوں
کلام نوں ایسوں کرکے شلوک فریدی وی کہتا
جانا اے۔

شلوک فریدی دا فنی جائزہ:

شلوک فریدی بڈے نوں رب نال

سلان لئی آں بڑا خواہ و دیاں ذریعہ اے۔
ایسوں وچ بابا فریدے بڈے رب دی
حکمت دا ذکر کیتا اے۔

شلوک فریدی دے ذریعے زندگی دی حقیقت:

زندگی دی حقیقت مارے شلوک

فریدی دا اک کلام بڑا عدد:

اوه و نیکو جو اذی ٹھلری
اوه و نیکو ویلا کول آنا

شلوک فریدی وچ صیوب دا ذکر:

شلوک فریدی وچ ناما فریدی
صیوب دا ذکر پڑھ دے کجیہیں انداز ناہ کیناں
ناما جی فرماتے ہیں۔

- صیوبا عشق وی تون
- صیوبا یار وی تون
- صیوب انداز تون
- صیوب مالیر تون
- صیوب روح ورم تون
- صیوبا ملک وی تون
- صیوبا شام سلو نا
- صیوبل بیلن
- صیوبا روہن جو سنگان وی تون
- صیوبا بدل تون
- صیوبا اسان وی تون

